

Komitet Obchodów
25-lecia Oświaty Niezależnej

Warszawa, 8 stycznia 2015

Pani Joanna Kluzik-Rostkowska
Minister Edukacji Narodowej

Dziękujemy bardzo za przyjęcie przez Panią Minister zaproszenia, cenną obecność i wystąpienie podczas konferencji „Awangarda Edukacji, 25 lat Oświaty niezależnej”. Ponad 300 osób uczestniczących w Konferencji, liczne grono odznaczonych odznaczeniami państwowymi i resortowymi, wypowiedzi Pani Minister, pani Ireny Wóycickiej, Minister w Kancelarii Prezydenta oraz świadectwa wychowanków szkół niezależnych świadczą o niewątpliwych sukcesach obywatelskiego ruchu oświatowego.

Dzięki Konferencji nasze środowisko mogło w pełni uświadomić sobie i innym, że naszym największym osiągnięciem jest wszechstronny, pozytywny wpływ na całość polskiego systemu edukacji. Rozwiązania wypracowane w szkolnictwie niezależnym, jak rozszerzenia przedmiotowe, nauczanie blokowe czy projekty edukacyjne od dawna są trwałym elementem szkolnictwa publicznego. Nie należy także zapominać o sukcesie w wymiarze materialnym i statystycznym: prawie 7% ogółu uczniów uczy się obecnie w szkołach prowadzonych przez stowarzyszenia, organizacje wyznaniowe i inne podmioty trzeciego sektora (część z nich to szkoły publiczne). W 2013 szkoły prowadzone przez te podmioty, włączywszy szkolnictwo wyższe, zatrudniały 117 798, co w konsekwencji oznacza, że relacja liczby nauczycieli szkół niezależnych do liczby nauczycieli pracujących w placówkach publicznych wynosi 1:5.

Dokonania te były jednak jedynie tłem do zastanowienia się nad poważnymi wyzwaniem stojącymi przed polskim systemem edukacji. Podczas Konferencji wskazano na wiele z nich, mają one różną naturę, w każdym jednak przypadku wymagają pilnych i zdecydowanych działań:

- *Upadek szkół wiejskich powodujący zapaść cywilizacyjną.* Poważnym sygnałem o zatraceniu rozumienia roli edukacji w społeczności lokalnej jest postępujący upadek szkolnictwa wiejskiego; według oszacowań, od 1999 zamknięto ponad 4500 szkół na wsiach i w małych miastach. Narastający proces likwidacji szkół wiejskich świadczy o pominięciu obszarów wiejskich w polityce państwa polskiego i ma nieodwracalne, szkodliwe skutki społeczne. Upadek szkoły oznacza nie tylko kłopoty uczniów i rodziców; ze względu na jej integrującą rolę jego skutkiem jest marginalizacja lub wręcz upadek całych społeczności. Likwidacja szkół, chociaż formalnie realizowana przez samorządy, nie spotkała się dotąd z żadnym przeciwdziałaniem ze strony organów centralnych. Jednym z możliwych rozwiązań tego problemu jest przejmowanie szkół wiejskich przez organizacje pozarządowe; aby jednak było to możliwe na większą skalę konieczne jest stworzenie przyjaznego środowiska prawnego.

Komitet Obchodów 25-lecia Oświaty Niezależnej

- *Uproszczenie i uporządkowanie podstawy programowej.* Rozbudowane programy nauczania uniemożliwiają łączenie edukacji z wychowaniem oraz coraz skuteczniej ograniczają autonomię programową i organizacyjną szkół. Doświadczenie szkół niezależnych wskazuje przy tym, że różnorodność światopoglądowa proponowanych ścieżek wychowania i edukacji jest bogactwem, które powinno być chronione i w związku z tym żadne zmiany programowe i systemowe nie powinny gubić tej perspektywy. Na poziomie szkolnictwa ponadpodstawowego zagubiono bardzo istotną zasadę korelacji międzyprzedmiotowej. Wprowadza to chaos w proces zdobywania wiedzy i utrudnia wytworzenie w umyśle ucznia koherentnego systemu wiedzy ogólnej, zarówno w obszarze nauk humanistycznych, jak i przyrodniczych. Konieczne jest też usunięcie niespójności pomiędzy siecią szkolną i podstawą programową; wielu uczniów gimnazjum nie kontynuuje już nauki w liceum, zatem podstawa powszechnej szkoły gimnazjalnej powinna być realizowana w całości w gimnazjum.
- *Gruntowna zmiana systemu kształcenia nauczycieli.* Uczelnie wyższe zapewniają nauczycielom odpowiedni poziom wiedzy merytorycznej, marginalizuje się natomiast kształcenie umiejętności wychowawczych, pracy z uczniami wybitnie zdolnymi, radzenia sobie z dysfunkcjami. Ich brak jest szczególnie odczuwalny w gimnazjach, co zwiększa prawdopodobieństwo występowania wśród uczniów zachowań ryzykownych. Konieczne jest pilne wdrożenie opartej na praktykach, nowoczesnej i efektywnej edukacji nauczycieli, pedagogów i dyrektorów.
- *Przejrzyste prawo określające cel edukacji, likwidacja biurokracji oświatowej.* Działalność szkół opisuje 230 aktów prawnych liczących ponad 5000 stron, nowelizowanych średnio ok. 10 razy w roku. Na ich podstawie nie sposób jednak ustalić w sposób nie budzący wątpliwości, jaki jest cel edukacji określony przez państwo. Nie jest zatem możliwa ocena zasadności kolejnych proponowanych zmian, a ocena efektywności szkół sprowadza się do badania prostych wskaźników badających przyrost wiedzy, pomija zaś co najmniej równorzędne zadanie szkoły, jakim jest udział w wychowaniu dojrzałego człowieka i obywatela. Rozbudowana biurokracja oświatowa coraz skuteczniej zabiera polskiej szkole (także szkołom niepublicznym) wywalczoną 25 lat temu wolność edukacyjną. System prawny musi zatem stać się prosty i przejrzysty, gdyż tylko wtedy będzie mógł należycie wspierać system oświaty. Ze względu na znaczenie edukacji dla przyszłości Rzeczypospolitej, ustawodawca nie może też obawiać się wskazania celu stawianego systemowi oświaty.
- *Przejrzyste finanse.* Brak jest przejrzystej i spójnej polityki finansowania realizacji zadań oświatowych przez władze centralne i samorządowe. Ważne jest, aby samorządy wspierały wszystkie placówki oświatowe, publiczne i niepubliczne działające na ich terenie. Ocena efektywności finansowej systemu powinna też uwzględniać wkład finansowy i wkład pracy osobistej rodziców.

Świadomi znaczenia szkolnictwa obywatelskiego, mając jako kapitał doświadczenie dwudziestu pięciu lat pracy, zaangażowanie i fachowość rzeszy naszych współpracowników, uważamy, że naszym obowiązkiem jest przyjąć część odpowiedzialności za przyszłość edukacji w naszym kraju.

Organizacje tworzące Komitet Obchodów 25-lecia Oświaty Niezależnej zamierzają podjąć działania w celu wypracowania rozwiązań dla opisanych wyżej problemów, pozyskując do

współpracy, w miarę potrzeb, środowiska naukowe, samorządy, organizacje pozarządowe, polityków i inne osoby, którym, niezależnie od przekonań politycznych czy wyznawanego światopoglądu, zależy na należytym wychowaniu młodzieży Rzeczypospolitej.

Nawiązując do zaproszenia, które skierowała Pani pod naszym adresem w swoim wystąpieniu podczas Konferencji, gorąco prosimy Panią Minister o wsparcie naszej inicjatywy oraz o propozycję terminu spotkania, podczas którego chcielibyśmy omówić plany na najbliższą przyszłość i ustalić zasady współpracy z Panią oraz Pani współpracownikami.

**Federacja Inicjatyw
Oświatowych**

Elżbieta Tołwińska-
Królikowska

Fundacja Familijny Poznań

Andrzej Grzybowski.

**Krajowe Forum Oświaty
Niepublicznej**

Krystyna Starczewska

**Společno-Oświatowe
Stowarzyszenie Pomocy
Pokrzywdzonym i
Niepełnosprawnym
„Edukator”**

Barbara Kuczałek

**Společne Towarzystwo
Oświatowe**

Zygmunt Puchalski

**Stowarzyszenie Przymierze
Rodzin**

Izabela Dzieduszycka

**Stowarzyszenie Wspierania
Edukacji i Rodziny
STERNIK**

Marcin Wyszomierski

**Stowarzyszenie Sztuka-
Edukacja-Promocja**

Włodzimierz Taboryski

**Towarzystwo Oświatowe
im. Cecylii Plater-
Zyberkówny**

Iben Lewin

Komitet Obchodów 25-lecia Oświaty Niezależnej

koordynator: Leszek Ossowski, Lossowski@cpz.edu.pl Piękna 24/26, 00-549 Warszawa, tel. 22 621 52 54